

Dan maak je maar zin

We zijn doorgeschoten individualisten, vindt Denker des Vaderlands René Gude. Hij wil eerherstel voor het collectief - en dan samen aan zingeving doen.

RENÉ GUDE

Nederland heeft stemmingswisselingen. Soms stemmen we collectief in met ons land. De inhuldiging van Willem-Alexander bracht zelfs republikeinen in een goede bui (onze ceremonie was toch mooier dan die van de Belgen) en het heeft velen niet onberoerd gelaten dat Nederland het goed heeft gedaan bij de Winterspelen. Onze goede stemming is ook te vinden in het Continu Onderzoek Burgerperspectieven van het SCP, dat altijd óók blootlegt hoe paradoxaal Nederlanders zijn: we zijn individueel tevreden, maar collectief ontevreden.

Want ontstemming is er evenzeer. Goed opgeleide mensen zijn beducht voor verlies van welvaart die in generaties is opgebouwd - die kan zomaar verdampen. Ook de globalisering, die zich blind aan ons voltrekt met niet te voorspellen uitkomsten, maakt onrustig. Onze reële economie ondervindt sterke concurrentie vanuit de opkomende economieën; de niet aan nationale grenzen gebonden financiële wereld speelt roulette met onze spaartegoeden. Oorlog op Europees grondgebied leek lang onmogelijk, tot plots de Krimcrisis uitbrak. De nationale overheid loopt achter de feiten aan en levert ons volgens sommigen uit aan multinationals en vage Europese idealen.

Google 'de wereld' wordt steeds complexer' en je hebt in 0,12 seconden 160.000 hits. En omdat de wereld als onoverzichtelijk wordt ervaren, worden we het maar moeilijk eens over een gezamenlijke bestemming. Voilà, Nederland heeft stemmingswisselingen.

We moeten dus tot een gezamenlijke bestemming komen. Maar hoe? Het is niet ongebruikelijk om te denken aan 'leiderschap'. Een

leider neemt iedereen op sleeptouw als niemand weet waar het heen moet. Maar zelfs met de adjectieven 'creatief' en 'dienend' hou ik niet van de term; ik heb nog Duits gehad op school.

Beter is het om het begrip 'zingeving' een nieuw te leven bezorgen. Maar onze invulling ervan is ontaard. We gaan 'op zoek naar zin', alsof de zin ergens in het verborgene klaarligt om door ons ontdekt te worden. Maar wie dat zo wil zien, moet van 'zinvinding' of 'zinverkrijging' spreken. De term 'zingeving' betekent dat je zelf aan de bak moet. Zin aanbrenge waar die tevoren niet was, een zin bepalen in het onbepaalde, betekenis geven aan het onbegrijpelijke, doelen stellen in een doelloze wereld, zin krijgen in wat je doet. Hoe complexer de wereld wordt, hoe meer zin je eraan kunt geven. Als een samenleving, zelfs van mensen die het goed met elkaar voorhebben, niet als vanzelf een bestemming vindt, dan dienen zin, betekenis en doel ambachtelijk ter hand genomen te worden. Zingeving is voortdurend klussen aan samenwerkingsvormen in veranderlijke samenlevingen.

Al minstens 2500 jaar denkt iedere generatie dat nú het moment is aangebroken waarop de veranderingen niet meer te overzien zijn. Heraclitus' 'Alles stroomt, niets blijft' is daar een voorbeeld van en alle generaties daarna hebben dat gevoel behouden. Maar al die tijd zijn er ook pogingen ondernomen om samen te navigeren in die onoverzichtelijke wereld.

Alle grote 'collectievormingstechnieken' hebben 2500 jaar geleden hun vorm aangenomen, tijdens de grote verstedelijkingsgolf tussen 800-400 voor Christus. ►

